

کسی که برای ایجاد صلح و آشتی در میان مردم، سخن مصلحت آمیزی را به آنها می‌رساند یا سخن خوبی بر زبان می‌راند، دروغ گو شمرده نمی‌شود.

از ام کلثوم بنت عقبه بن ابی معیط رضی الله عنها روایت است که می‌گوید: از رسول الله صلی الله علیه وسلم شنیدم که می‌فرماید: «لَيْسَ الْكَذَّابُ الَّذِي يُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ قَيْمِي حَيْرًا، أَوْ يَقُولُ حَيْرًا»: «کسی که برای ایجاد صلح و آشتی در میان مردم، سخن مصلحت آمیزی را به آنها می‌رساند یا سخن خوبی بر زبان می‌راند، دروغ گو شمرده نمی‌شود». و در روایت مسلم افزون بر این آمده است که ام کلثوم می‌گوید: از رسول الله صلی الله علیه وسلم شنیدم که در آنچه مردم می‌گویند، (یعنی در توبه کردن) جز در سه مورد رخصت داده باشد: در جنگ، هنگام برقراری صلح و آشتی در میان مردم، در صحبت مرد با زنش یا صحبت زن با شوهرش.

[صحیح است] [متفق علیه]

اصل این است که دروغ گفتن حرام است؛ چنانکه رسول الله صلی الله علیه وسلم می‌فرماید: «إِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ، فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا»: «از دروغگویی پرهیز کنید که دروغ (انسان را) به فسق و فجور می‌کشاند و فسق و فجور (انسان را) به جهنم می‌کشاند؛ و شخص پیوسته دروغ می‌گوید و تلاش می‌کند دروغ بگوید تا اینکه نزد خداوند دروغگو نوشته می‌شود». به روایت مسلم. اما دروغ گفتن در سه مورد از این قاعده مستثنی می‌باشد: دروغ گفتن برای برقراری صلح و سازش. دروغ گفتن در جنگ. سخن گفتن مرد با همسرش یا زن با شوهرش. در این سه مورد سنت نبوی به دروغ گفتن اجازه داده است؛ و این در صورتی است که مصلحتی به دنبال داشته باشد و مفاسدی به همراه نداشته باشد. 1- دروغ گفتن برای برقراری صلح و سازش در بین دو نفر یا دو قبیله که با هم اختلاف دارند به این صورت که سخنان خوبی از دو طرف به یکدیگر انتقال داده شود و برای یکی از دو طرف گفته شود که دوستش از او تعریف نموده و مدح او را گفته است و از او با صفت‌های زیبایی یاد کرده است حال آنکه انتقال دهنده‌ی این پیام، این موارد را نشنیده است بلکه قصد وی نزدیک کردن دو طرف به هم و از بین بردن نفرت و دوری است که بین آنها ایجاد شده است. پا در میانی به این صورت جهت صلح و سازش جایز است مادامی که قصد اصلاح و از بین بردن دشمنی و نفرت از بین دو طرف وجود داشته باشد. 2- دروغ گفتن در جنگ؛ به این صورت که کسی قدرت و شهامتی از خود نشان دهد و سخنانی بگوید که بر آگاهی و بصیرت دوستانش بیفزاید و دشمنانش را فریب دهد؛ یا در بین لشکر مسلمانان وعده‌ی افزایش نیرو بدهد. یا به حریف خود بگوید: پشت سرت را ببین که فلانی آمده تا تو را از پای درآورد. این موارد نیز جایز است. 3- دروغ گفتن مرد به همسر و زن به شوهر؛ مثل اینکه مرد به همسرش بگوید: تو را بیش از همه دوست دارم. و سخنان مشابهی که باعث الفت و محبت بین آنها می‌شود؛ و یا زن چنین سخنانی به شوهرش بگوید. این موارد نیز جایز است چون با مصالحی همراه است. دروغ گفتن بین زن و شوهر مقید به این است که باعث الفت و محبت بین آنها و تداوم زندگی باشد نه اینکه در هر امری جایز باشد. نووی رحمه الله می‌گوید: «مراد از دروغ گفتن مرد به همسرش و زن به شوهرش، در مواردی است که مربوط به اظهار محبت باشد یا وعده‌ای باشد که الزام آور نیست و یا در موارد مشابه باشد؛ اما دروغی که جهت فریب دادن طرف مقابل برای فرار از تکلیف یا گرفتن چیزی باشد که حق او نیست، به اجماع مسلمانان حرام است». و حافظ بن حجر رحمه الله می‌گوید: «اهل علم اتفاق دارند که مراد از دروغ گفتن زن و شوهر به یکدیگر، در مواردی است که حق یکی از آنها ضایع نشود یا با به دست آمدن چیزی برای یکی از آنها همراه نباشد که حق او نیست».

النجاة الخيرية
ALNAJAT CHARITY

